

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. (a) Augustinus super epistola ad Romanos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

plura tradit Lemaistre de bonis Eccles. libr. 2. cap. 3.

6

His animadversis, jam apparet verus sensus præsentis Canonis: in eo jubent PP. Ecclesia Gallicana, ut unicuique Ecclesiæ unus mansus integer, id est instructus, & vestitus absque ullo seruitio tribuatur, id est absque tributis, videlicet fodero, paratura, & mansionatico; quia mansus pro dote Ecclesiæ assignatus immunis erat à quocunque seruitio. Concil. Meldense *can. 63.* & in capitul. Herald. Turonen. *cap. 40.* & in Canonibus Ilaici Lingonensis in præfatione cautum fuit, ne cuiquam seruitio obnoxius sit mansus Ecclesiæ; & discreti us id statuerunt Carolus, & Ludovicus *lib. 5. capitul. cap. 45.* his verbis: *De uno manso ad Ecclesiam dato, de quo aliqui homines contra statuta sibi seruitium exigunt, quicunque pro hac causa accusatus fuerit Comes, vel missus, hoc quod inde subtrahatum est, presbyteris cum lege restituere faciant.* Et sanctissime quidem ita propectum est, ne mansus, aut redditus Ecclesiarum parochialium ullo onere premerentur, néve ex earum dote ullum centum laici perciperent, qui temerè Ecclesiarum fundatores sapientius illum extorquebant. Concil. Troslejan. *can. 6.* Metense *can. 2.* Colonien. *can. 4.* Valentini *can. 9.* bi: *Item, quia parochiales Presbyteri indigne à secularibus premuntur, nullaque reverentia sacerdotali gradui ab aliquibus servatur; & quia possessiuncula, vel dotes basilicis collata irreverenter auferuntur, placuit, ut ipsi presbyteri sub Episcopis, quibus adiutores sunt, maneat, & sub manu Ecclesia libere, & quiete officium ecclesiasticum exequantur: dotes verò à fidelibus designata basilicis ad hoc, quod statutum est, ab eis vindicentur, nullaque redhibitio census inde à quolibet seculari exigatur. Imò & Episcopis, & Archidiaconis prohibebatur ex his mansis ullum seruitium exigere, *capitul. 5. lib. 2.* ubi ita cavetur: *Ne verò Ecclesia illis commissa in restauratione, aut luminaribus, iuxta possibilitatem rerum ab illis negligantur, vestra nihilominus invigilare debet solertia, & sicut alios prohiberis, ne de mansis ad Ecclesia luminaria datis aliquid accipiant, sic & vos, & vestri Archidiaconi, de eisdem mansis nihil accipiendo aliis exemplum præbeat; sed potius ad id, ad quod data sunt, servire concedatur, ut totum, sicut dictum est, in restauratione Ecclesiarum, & luminaribus vestra auctoritate, & studio cedere possit. Ex manso igitur, id est propria dote Ecclesiæ non tenebatur Presbyter aliquod seruitium domino mansi, qui illum pro dote assignavit, impendere, nec de decimis, & oblationibus in ipsa Ecclesia perceptis; sed tantum spirituale, seu ecclesiasticum seruitium illi præstare debebat. Concil. Troslejan. *can. 6.* ibi: *Quia mitis, & humilis magistri discipuli sumus, Presbyteris nostris humilitatis exempla, ac monita dare debemus, videlicet in quorum ditione sua consistunt Ecclesia, con-***

grum honorem, & obsequium impendant debent, id est spirituale, atque ecclesiasticum: hoc sine ullo typho, vel contentione, vel rebellion; salvo namque ministerii sui iure debent se grauios exhibere senioribus. & parochianis suis, de eorum oblationibus vivunt, & cum debita humilitate spiritualia eis obsequia ministrare.

Hæc de mansis pro dote Ecclesiæ assignatis, & eorum immunitate ab omni seruitio temporali; Sed quia Ecclesiæ ultra dotem plerumque alium mansum habebant, seu alia prædia, quæ erant veluti dotis incrementum, nec ita in subsidium necessitatis Ecclesiæ deseriebant mansi illi, si antequam Ecclesiæ traderentur, tributum exsoluebant, similiter & postea illud pendebant, ut Imperatores Carolus, & Ludovicus sanxerunt *lib. 4. Cap. cap. 37.* ibi: *Quicunque terram tributariam, unde tributum ad partem nostram exire solebat, vel ad Ecclesiam, vel cuiuslibet alteri tradiderit, is qui eam suscepit, tributum, quod inde solvebatur, omni modo ad partem nostram persolvat, nisi forte talem firmitatem de parte Dominica habeat, per quam ipsum tributum sibi donatum possit ostendere. Unde, ni fallor, apparet verus sensus præsentis Canonis; in eo enim nullo modo agunt PP. de aliquo seruitio Episcopis, seu aliis superioribus Ecclesiasticis præstanto, ut volebat Primarius noster Patreia in repetit. ad hunc textum: sed de tributo ex manso Ecclesiæ, vel aliis prædiis ab eis possessis solvendo seniori, id est pristino Domino mansi, vel Principi: & PP. sanxerunt, firmaruntque Imperatores Carolus, & Ludovicus, quod unaqueque Ecclesia suum mansum integrum, id est instructum, ut supra retuli, haberet, & Presbyteri in ipsis Ecclesiis constituti, nec de decimis fidelium, aut oblationibus, proventibusve ex domibus, areis, vel hortis, neque ex ipso manso aliquod seruitium faciant temporale; sed tantum ecclesiasticum, hoc est spirituale, ut in dicto Canone 6. Concilii Troslejan. sicut Patronos, qui à libertis sacris Ordinibus initio non potest operas temporales exigere, spirituales verò petere valet, *cap. eo libentius, de servis non ordin.* si autem ipsæ Ecclesiæ alia prædia habent, ultra prædictum mansum, ex his tributum, quod pendere solebant Senioribus, id est Judicibus, aut Magistratibus, seu Dominis illius prædi, debitum seruitium impendant; quia tunc prædia illa transeunt cum suo onere, nec similia prædia habent privilegium dotis Ecclesiæ. PP. enim, & Imperator privilegium hoc exemptionis concesserunt manso Ecclesiæ, quia necessarius est ad alimoniam Rectoris, & aliorum ministrorum Ecclesiæ, nec non ejus luminaria, & similia; non autem aliis prædiis, quæ pro dote Ecclesiæ assignata non erant, in quibus æqualis ratio favoris, & necessitatis non videbatur.*

CAPUT II.

(a) Augustinus super epistola ad Romanos,

Omnia (b) anima sublimioribus (c) potestatibus subdita sit. Et infra: Et vos subditi esse debetis. Ideo enim tributa præstatis, quia hæc est probatio subjectionis. NOTÆ.

NOTÆ.

1. (a) **A**ugustinus.] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 2.* Sed hæc verba non reperiuntur inter Opera D. Augustini; extant tamen priora illa: *Omnia anima sublimioribus potestatibus subdita est*, in epistola D. Pauli ad Romanos c. 13. Illa autem: *Et vos subditi esse debetis*, exprimit sententiam Glossæ ordinariæ, quæ ait: *Et ideo subditi*; & illa: *Ideo enim tributa præstata*, sunt D. Pauli; tandem illa: *Quia hæc est probatio subjectionis*, sunt Glossæ interlinearis; unde Compilatores textum hunc ex ipsa D. Pauli Epistola, & ejus Glossa transcripserunt.

2. (b) *Omnia anima.*] Id est omnis homo, ut passim in sacra pagina anima sumitur, ut Actuum Apost. capit. 7. *Accersit Joseph patrem suum Jacob, & omnem cognationem in animabus septuaginta quinque.* Exod. cap. 1. *Omnes anime, quæ egressæ sunt de femore Jacob.* Ezechielis capit. 4. *Ecce anima mea non est polluta.* Jesaiæ capit. 49. *Ad contempribilem animam.* Et passim.

3. (c) *Potestatis.*] Id est Principibus, & Magistratibus, qui potestate regendi, & imperandi pollent. Ponitur enim Abstractum pro Concreto, videlicet potestatibus, id est potestate præditis, ut in cap. final. de iudiciis.

COMMENTARIUM.

4. **P**RO hujus textus expositione sciendum est, apud Hebræos Judam Galilæanum, seu Galilæum, cum suis sectatoribus in eo errore fuisse, videlicet solum Deum esse recognoscendum tanquam Principem, & Dominum; omnes verò Principes humanos, & per consequens omne Regnum Politicum esse respiciendum, ut refert Josephus *lib. 18. antiquit. cap. 1. & lib. 7. de bello Judaico, cap. 29. & 31.* & tradit D. Hieronymus in epistola Pauli ad Titum, cap. 2. Quare calumniosè interrogarunt Judæi Christum Dominum nostrum, an liceret tributum Cæsari solvere? Ut si responderet, tributum esse solvendum, juxta opinionem eorum infringeret legem libertatis per Moysen datam: Si autem solvendum non esse diceret, in Cæsarem peccaret. Et quia Christus Dominus, & ejus Apostoli origine erant Galilæi, & simul legem, quam prædicabant, appellabant legem perfectionis libertatis, Joannis cap. 8. ibi: *Si ergo vos filius liberaverit, vere liberi eritis*; ideo Apostoli, & primi Christiani de hoc errore Gentibus suspecti fuerunt, ut constat ex Justino Martyr. *Apolog. 2.* Clemente Alex. *lib. 4. Strom.* qui refert inter alias causas, persecutiones Ecclesiæ hanc unam fuisse, quia videlicet per legem Evangelicam, quam audiebant esse libertatis, Regna, & Respublicas sæculares, everti Gentiles credebant; unde Apostoli ut hanc erroris causam tollerent, sæpe sæpius prædicarunt Principibus esse obediendum, illisque tributum solvendum, ne in odium traheretur Christiana religio, aut Christiani abuterentur libertate fidei ad obedientiam Principibus negandam. D. Petrus *Epist. 1. Canon. c. 2.* ibi: *Subditi estote omnes humane creature propter Deum, sive Regi tanquam præcellenti.* Unde tot argumentis in præsentis epist. c. 13. ad Romanos intendit D. Paulus probare omnem hominem obedire

D. D. Gonzal. in *Decretal.* Tom. III, Pars II,

debere supremis Potestatibus, quibus ideo tributa præstant: quæ verba Apostoli sunt, & rectè exposuit Glossa ordinariæ; quia tributorum præstatio probationem inducit subjectionis. Facit D. August. in præsentis epistola, dum ait: *Ideo tributorum, & census persolvendi meminisse Apostolum, quoniam nascentis Ecclesiæ initio libertati Christianæ minus adherentes, quidam nulli hominum honorem deferebant, aut tributum pendebant, contra quod scriptum est ab eodem Apostolo ad Timoth. 1. cap. 6.* Et clariùs idem sanctus Doctor ostendit ad eandem Epistolam Pauli: *Si quis ergo putat, quoniam Christianus est, non sibi esse vestigal reddendum, aut tributum, aut non esse exhibendum debitum honorem eis potestatibus, qui hæc curant, in magno errore labitur.* Idem peccatum falsè primis Christianis insinuatim agnoscunt, & suis apologeticis impugnant Justinus Martyr *di. Apol. 2. ad Antoninum*, Tertull. in *Apolog. adversus Gentes, cap. 31. & 35.* & ad *Scapulam cap. 2.* & de *idololatr. cap. 15.* & *adversus Gnost. c. 14.* Arnobius *lib. 4. adversus Gentes.* Ignatius *epist. 10. ad Smyrn.* & in *epist. 2. ad Antioch.* Irenæus *lib. 3. cap. 24.* Martialis Lemovic. *epist. 2. ad Tolosan.* & post eos sub Cæsaribus Chrysolomus *ad epist. 1. Pauli ad Roman. cap. 13.* Ambrosius *lib. 4. ad Lucam, cap. 5.* Hieronymus *epist. 4. August. epist. 5. & 54.* & ad *Psalm. 118. concione 31.* & in *propositionibus ad epist. ad Roman. propos. 13.* Optatus Milevit. 3. *adversus Parmenianum*, Symmachus Papa in *Apolog. ad Anastasium Imp.* Fulgentius Ruspensis Episcopus *lib. 1. de mysterio Mediatoris Christi ad Trasimundum Regem*, Ilidorus Pelusiota *lib. 2. epist. 216.* & sequiore sæculo, non sensu, Joannes Saresbur. *lib. 4. polycrat. cap. 1.* Nec est ratio, quare hæc verba D. Pauli referantur ad Clericos, ecclesiasticasque personas, cum tantum Apostolus agat generaliter de omnibus Christianis, qui licet per Evangelicam legem liberati sint à præceptis veteris legis, non tamen exempti sunt ab obedientia Principibus præstita; & ita non potest textus hic expendi contra immunitatem clericis, ecclesiasticisque personis à tributis competentem, ut vulgò expendi solet: notarunt post alios Suarez *lib. 4. advers. Reg. Angl. cap. 1. & lib. 4. cap. 2. num. 9.* Martha de *jurisdic. part. 1. cap. 25. & part. 2. c. 6.* Valenzuela *contra Venetos, p. 4. num. 140. & 184.* & ni fallor, hæc est vera & propria præsentis textus interpretatio. Generaliter verò Principibus esse obediendum, probatur *ex capit. 22. Exodus, vers. 28.* ibi: *Principi populi tui non maledicas*; ut agnoverunt Paulus *Actuum Apost. cap. 23. vers. 5.* Apostoli in *Can. 84. PP. Concil. Tolet. 5. Can. 5. & ex 1. Paralip. capit. 16. & Psalmo 104. vers. 15. Nolite tangere Christos meos*, &c. quo sæpe pro fide & obedientia Regibus debita uruntur PP. Concil. Tolet. 4. *Can. 75. Tolet. 16. Can. 9.* Probatum etiam ex D. Paulo 1. *ad Timoth. cap. 3. & ad Titum capit. 3. epist. 1. Petri, cap. 2. vers. 13. Can. 84. Apost. cap. Julianus 94. cap. qui resistit 97. cum seqq. 11. quest. 3. cap. que contra. 8. dist. cap. magnum 28. 11. quest. 1. cap. 2. de majorit. & obed. Concil. Paris. sub Ludovic. lib. 2. cap. 8. Meldense sub Sergio Can. 2. Turon. 2. sub Carolo, Can. 1. Mogunt. sub Rabano Can. 5. Tolet. 4. Can. 75. Tolet. 6. Can. 17. Tolet. 7. Can. 1. & aliis congestis ab Antonio Augustino in *epist. 3. p. lib. 35. tit. 2.* Probatum fusè Bellarminus *tom. 2. lib. 3. cap. 3.* Solorzanus de*

Yyy jure

CAPUT III.

Gregorius Stephano (a) Chartulario,

SCientes magnitudinem charitatis vestræ toto Dominum corde diligere, ob hoc ea, quæ in (b) massis de jure quondam Patricii viri piæ recordationis contra præcepta Dominica, contraque Canonum regulam commissa esse didicimus, ad ejus necesse duximus referre notitiam: quatenus hæc, quæ perpetrata sunt, corrigi debeant, & alii deinceps tentare non præsumant. Insinuatum igitur nobis est, in massa, que nuncupatur Marato, de Abbate monasterii sancti (c) Georgii, quod in eadem situm est, duos Monachos refugisse, & unum quidem ex eis jam conjugem accepisse, alium autem laicum effectum sæculariter vivere; cum nec ex familia massæ homines ipsi esse liberi asserantur: & vel si secundum conditionem debuissent agere, contra DEUM erat, ut post adeptum divini officii cultum, & sæculem vitam, atque habitum remearent. Unde hortor, ut habita judicis æterni consideratione, Monachos ipsos retrudi sine dilatione faciatis, ne eorum exemplo, cum vestro, quod absit, peccato, cæterorum monasteriorum districtio dissipetur: sed magis ut magnitudinis vestræ solatio aliis Monachis spes gerendi talia submoveatur. Asserit autem prædictus Abbas, Presbyterum prædictæ massæ novas monasterio ipsi velle imponere consuetudines, quæ ex tempore conditi monasterii per triennale tempus hæctenus non fuerunt: siquidem si quid DEO illic munificentæ gratiâ à fidelibus viris (d) oblatum fuerit, portionem se asserit debere percipere. Quod magnitudo vestra studeat diligenter agnoscere: & si hoc ab initio non fuit, etiam labentibus temporibus aliud noviter imponi non concedat; quia maximè exiguæ substantiæ, & monasterium pauperum esse didicimus, & Abbatem ipsum hospitem omnino esse, multorum attestazione didicimus.

NOTÆ.

- (a) **Chartulario.**] Valde corrupta est præfens inscriptio, tam in prima, quam in sexta compil. In prima legitur *ad Stephanum Castronem*; In secunda verò *Stephano Cantori*: sed eam, & litteram textus restituo ex epistolis D. Gregorii *lib. 12. indict. 7. epist. 20.* Chartularius in utroque jure diversimodè accipitur: in jure Civili numerarius, actuarius, & seriniaris adjungitur *in titul. Cod. de numer. actuar. chartul.* à charta, vel chartula ita dicti, qui omnes rationes publicas tractabant; ideoque eorum officium in observatione rationum consistebat, *l. 11. Cod. de divers. offic. l. 25. Cod. de sacros. Eccles.* De his Cujacius *in l. 10. Cod. de numer. Gutherus lib. 2. de offic. dom. cap. 14. Pancirola lib. 1. var. cap. 27. & lib. 2. cap. 188. Jurretus ad Symmachum lib. 9. epist. 23. Buleng. lib. 4. de Imper. Rom. cap. 10. Zerda in advers. cap. 17. num. 5. Amaya in l. 3. Cod. de can. largit. notavi in cap. 8. de præsumpt.* Etiam officium Chartularii refertur à Leone, & Anthemio *in dict. leg. 3. C. de canone*, his verbis: *Chartularios, qui de cohortalibus officiis uniuscujusque Provincia largitionales titulos tractare constituuntur.* Et magni Chartularii mentio fit apud Curopalatem, & Chartularii Magistrorum equitum, & peditum *in l. 6. Cod. Theod. de divers. offic.* notarunt Grethserus

ad Codinum lib. 1. cap. 4. Balsamon in nomocan. tit. 8. cap. 1. Lindembrog. in notis ad Panum Wanfridum, lib. 2. de gestis Longob. cap. 1. In ecclesiastica Politia Chartularii nomen longè minoris fuisse dignitatis, probat D. Rochus Pirro *tom. 1. Sicil. sacr. not. 3. num. 11.* Illud constat ex præfenti epistola, & aliis ipsius Gregorii, apud Latinos Chartularium de causis ecclesiasticis cognovisse, ut jam notavit Baronius *anno 591.*

(b) **Massis.**] Masse nomen, & appellatio, ut apud Gallos, & Germanos recepta fuit, ita Massæ vocabulum apud Latinos usitatum. Est autem conglobatio quædam, seu collectio possessionum, ac prædiorum: cujus nominis meminit Cassiodorus *lib. 8. epist. 33.* ubi Rex Athalaricus jubet conductores, ac Possessores mansarum prospicere, ne rustici in mercatores, aliosque peregrinos infiliant, qui ad natale S. Cypriani celebrandum Lucaniam constuebant. Et Ecclesiam Romanam varias massas habuisse, jam probavimus *in cap. 2. de pactis.*

(c) **Georgii.**] Monasterium hoc S. Georgii de Tiracola, seu Troculus, est in Sicilia à Rogerio Comite amplè ditatum, cujus fundationem & privilegia refert D. Rochus Pirro *tom. 3. Sicil. sacr. fol. 61.*

(d) **Oblatum fuerit.**] Juxta adducta *in c. 1. de statu Monach. & Commentarium hujus textus dabimus infra in cap. prohibemus.*